

Molí de paper de Capdevila i fàbrica de teixits

El Papiol

Ubicació

Comarca: Baix Llobregat
Lloc/Adreça: Can Capdevila, s/n
Emplaçament
Alçada: A la mateixa riba del Llobregat, entre la carretera i el riu 30

Coordenades:

Latitud: 41.42426
Longitud: 2.00589
UTM Est (X): 416932
UTM Nord (Y): 4586333

Classificació

Número de fitxa 08158 - 155
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Contemporani
Segle XIX-XX
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: El seu abandonament l'ha fet víctima d'accions vandàliques continuades.
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Altres
Titularitat Privada
Titular: 001300100DF18F
Autoria de la fitxa Juana Maria Huélamo Gabaldón
Data de registre de la fitxa: dc., 13/03/2019 - 01:00

Descripció

Conjunt de construccions de caire industrial fetes amb pedra i maons, que presenten successives readaptacions constructives i arranjaments, i que es compon de diferents naus seguides que s'aixequen al costat de la llera del riu Llobregat, al peu de la muntanya del Pi del Balç, i a l'altre banda de les vies de comunicació E 90 i B 23. Al costat d'aquestes construccions, i travessant-les en paral·lel per sota de la més gran de totes, circula un canal d'aigua que abastia d'energia a aquesta fàbrica des del segle XIX, com a mínim. Aquest canal, que ve de la confluència del Llobregat amb la riera de Rubí amb més de 1.700 metres de llargada i que servia en aquest cas per a donar-li la força motriu, alhora es feia servir també per a regar els camps a la riba esquerra del riu. Es l'aportació inicial d'aigua al Canal de la Infanta. El conjunt industrial, es desenvolupa bàsicament en quatre grans grups de construcció: dos grans edificis allargats, destinats a la producció industrial, amb un mur lateral que els uneix per la part del camí d'accés, pel costat de l'actual carretera, i que no presenta solució de continuïtat, i diverses construccions a l'exterior, per la part sud i sud-est (que donen serveis auxiliars a les indústries: aquestes darreres inclouen l'edifici destinat a allotjar el vapor i la xemeneia). Els més interessants patrimonialment, són els de major dimensions: dos edificis de planta allargada, ubicats a nord i sud del conjunt, i que s'acompanyen de la resta de construccions auxiliars, de les que destaca un petit edifici destinat a moure la mula de la indústria que es va instal·lar en un moment determinat. 1. El més meridional de tots, construït com a molí paperer, d'acord al seu aspecte estructural, és un edifici que presenta planta rectangular, molt allargada, i es desenvolupa en tres pisos d'alçada, apart de la zona per la qual discorre el canal i les instal·lacions que, en aquesta zona sota el terra, aprofiten i canalitzen l'aigua que s'escola per sota, després d'haver estat aprofitada per la instal·lació industrial. Està fet en pedra vermella, totxo i té quatre plantes d'alçada: a la meitat del mur que dona al camí interior, té enganxada una xemeneia de maons que és de secció quadrada. Manté alguns elements metàl·lics a la façana, que formarien part dels processos de tracció, energia i abastament de materials i matèries primeres. Les finestres estan destinades no només a il·luminació, sinó especialment a assecador de la producció: paper o cartró, i s'obren als diversos murs de les façanes, generant una bella i harmoniosa sistemàtica de buits al llarg de tota la construcció. La coberta, a dues vessants, és de fibrociment. 2. L'edifici rectangular del nord havia estat molí hidràulic primer, i posteriorment, fàbrica de teixits. Actualment està unit a l'altre gran edifici per una tanca que genera un espai obert a l'interior, sembla el més antic del conjunt. També de planta rectangular, presenta diverses modificacions, especialment pel que fa als buits de les façanes: es conjuguen finestres destinades a assecadors de producció paperera, i d'altres pròpies d'indústria tèxtil. Un arc ogival s'obre a la zona que el canal d'aigua travessa l'edifici, generant l'energia motriu necessària en la producció. La coberta és de teula àrab, disposada a dues aigües. 3. Més al nord, i tocant a aquest edifici, per la part de l'est, d'entre altres, s'ubica una petita construcció que allotjaria la màquina de vapor destinada a donar energia a la fàbrica. Conserva la porta original d'accés, i la xemeneia de maons, de planta i fust circular. A banda dels edificis aquí existeixen diverses derivacions del canal usades com a força motriu o com a part dels processos industrials, apart dels agrícoles.

Observacions:

Aquest lloc va ser l'embrió dels primers usos preindustrials al Baix Llobregat des d'època medieval, ja que s'hi construïren dotze molins.

La conservació patrimonial del conjunt és objecte de defensa per col·lectius com l'Associació d'Estudis Històrics Paperers o l'Associació del Museu de Ciència i Tècnica i d'Arqueologia Industrial de Catalunya.

Història

Del conjunt es tenen diverses dades que són importants en la seva cronologia:

El rei Alfons I, l'any 1188, va prestar ajuda perquè es construïssin uns molins i un canal dins el territori de l'actual municipi de Papiol (Faura i Casanovas: 1999: 211).

Li confia la construcció d'una resclosa per portar les aigües del Llobregat a Barcelona a un tal Joan, qui la fa efectiva en el lloc conegut actualment com el pla del Colomer (en aquella època les Matoses), sota la terra laborable, en una zona de llicorella i sílex.

Es determina construir un canal per moure dotze moles, i un casal, així com un rec per portar l'aigua a Barcelona. Això ho va signar en acta notarial l'any de 1188 (Faura i Casanovas: 1999: 209). Potser aquest sigui un moment important pel naixement de l'actual nucli del Papiol de Baix.

Sembla que l'antic molí paperer, edificat pel paperaire Felip Cebrià, al costat d'un vell molí fariner, comptava amb quatre tines i cinc rodes.

Miñano, el 1826 i Madoz, el 1849, diuen que Papiol contava amb una fàbrica de paper, i a l'Exposición Nacional de la Industria Papelera, el 1850, Antonio Romaní i Miró, que aleshores devia ser el propietari, va presentar mostres de paper d'escriure procedents de la seva fàbrica del Papiol que van rebre una menció honorífica.

L'any 1829 Pau Ferrer i el seu fill Antoni Ferrer i Sagristà arrenden una part del Molí Paperer de Capdevila. El 1831 Joaquim Cervià construeix una fàbrica de filats de cotó i una nova resclosa, no molt lluny del Molí de l'Argemí.

El mateix any 1831 Ignasi Herp, fill de seders de Manresa lloga l'edifici de la fàbrica del Papiol i compra maquinaria francesa de les més avançades del moment, una "mule-jennies" de les més grans a Catalunya, una de 336 fusos, una de 240 fusos i 10 més sense precisar. També comptava amb màquines de filar, màquines de cardar i de preparar el cotó (comprades a Koechlin) i 10 telers mecànics de De Berge construïts a París.

Dins la publicació: l'"Indicador" de 1864, figura una fàbrica de paper de Sebastià Comas, fabricant que apareix en els "Bailly Bailliere" de 1884 i següents.

Madoz parla també d'un molí fariner i dues fàbriques de filats de cotó, fàbriques que, segons Botet i Sisó, encara eren en funcionament devers els anys vint del segle XX, quan, a més a més, hi funcionaven una fàbrica de cartó i una de cartolines.

L' "Estadística" de 1934, assenyala una fàbrica de paper de fil o barba de Joan Capdevila i Soler, amb una capacitat de producció anual de 300 tones.

L'any 1858, la Fàbrica Ferrer i Mora de Molins de Rei va iniciar la mecanització tèxtil al Baix Llobregat, i la fàbrica de filats de cotó del Papiol en va ser un antecedent d'ella: les dues exemplifiquen el pas dels molins de paper a fàbriques tèxtils.

A les primeres dècades del segle XX "tenia una producció de 1.000 kilograms diaris de paper, i eren empleats un centenar d'obriers d'ambdós sexes, per l'important troballa d'aigua abundant, per la facilitat de comunicacions i per la proximitat de la capital" (Martí Albanell, 1926:75).

Va estar en funcionament fins les acaballes del segle XX, produint finalment cartró.

La coneguda com a "riuada de Sant Miquel", e 29 de setembre de 1913, va destruir la resclosa del molí paperer (Faura i Casanovas: 1999: 100).

Bibliografia

Casanelles Rahola, E. (2018) Inicis de la industrialització al Baix Llobregat: La fàbrica Ferrer i Mora de Molins de Rei i la Fàbrica Nova d'El Papiol

Eusebi Casanelles Rahola Manresa Fàbrica dels Panyos. <https://parcdelasequia.cat/wp-content/uploads/2018/10/PP-FM-i-fabrica-p...>

Gayoso Carreira, G. (1974) Apuntes para la historia papelera de Barcelona y su provincia. S.L.L. Publicación de la Asociación Hispánica de Historiadores del Papel, núm., 39 enero, pp.39-86

